

Hjelp til å avdekke omsorgssvikt og mishandling av barn

Sykepleien Forskning 2013 8(4)(376-378)

DOI: <https://doi.org/10.4220/sykepleienf.2013.0169>

Nå er det utarbeidet fem kunnskapsbaserte fagprosedyrer som skal gjøre det lettere for helsepersonell å kjenne igjen symptomer på omsorgssvikt, mishandling og overgrep mot barn.

Prosedyrene er utarbeidet av Nasjonalt nettverk for fagprosedyrer. Arbeidsgruppen består av helsepersonell med kompetanse som dekker alle spektrere av barnemishandling og omsorgssvikt.

– Jeg begynte for alvor å interessere meg for dette da jeg skrev en avsluttende oppgave om omsorgssvikt i 1999, sier Nina M. Kynø, første-amanuensis ved Lovisenberg diakonale høgskole. Hun er en av initiativtakerne til fagprosedyrene.

Kynø opplevde at mishandling av barn var et tema som mange vegret seg for å snakke om. Helsepersonell meldte også fra om usikkerhet, og at de ofte følte seg alene når mistanken meldte seg.

– Det var helt klart et behov for å tenke nytt for å sikre at barn får en faglig og kvalitetssikret oppfølging når det er mistanke om mishandling eller omsorgssvikt.

Variierende praksis

Fagprosedyrer blir ofte utviklet lokalt i den enkelte sykehusavdeling. Dette betyr mye dobbeltarbeid for sykehusene og kan gi uheldig variasjon i klinisk praksis. De er også i varierende grad basert på pålitelig forskning.

– Ved å koordinere og kvalitetssikre arbeidet med fagprosedyrer, og dele disse, unngår man dobbeltarbeid og får bedre kvalitet på innholdet. Vi samarbeidet med erfarne fagpersoner innen sykepleie, pediatri, barnevern og politidirektoratet da vi utarbeidet prosedyrene for omsorgssvikt og mishandling, forteller Kynø.

Fagprosedyrerene er delt inn i fem kategorier og omfatter omsorgssvikt, fysisk og psykisk mishandling og seksuelle overgrep. Det er utarbeidet en egen fagprosedyre om hvordan og når helsepersonell tar kontakt med politi og barnevern, og hvordan samarbeidet gjennomføres juridisk riktig.

Vanskelig skille

Kynø gjør oppmerksom på at det ofte kan være vanskelig å skille ulike former for omsorgssvikt og psykisk mishandling. På papiret er ulike former for omsorgssvikt, vanskjøtsel og mishandling plassert i egne prosedyrer. I virkeligheten opptrer de ofte sammen.

– Ved fysisk mishandling kan det være nok med ett tilfelle, og barnet har ofte synlige merker på kroppen. Følelsesmessig mishandling skjer i et gjentatt mønster av ødeleggende interaksjoner mellom foreldrene og barnet. Ved psykisk mishandling formidles det til barnet at det ikke er bra nok, ikke er elsket eller er uønsket.

Kynø trekker fram typiske symptomer hos barnet som angst, uro, fryktsomhet eller depresjon.

– Ved omsorgssvikt kan det være manglende evne hos omsorgspersonene til å møte barnets basale fysiske, emosjonelle eller medisinske behov. Det kan også være mangel på tilsyn av barnet, slik at det kan skade seg. Dette kan resultere i alvorlig svekkelse av barnets helse og utvikling, og kan være bevisst eller ubevisst fra omsorgspersonenes side.

– Snakk sammen

Hun anbefaler helsepersonell å ta kontakt med kollegaer ved mistanke om mishandling og omsorgssvikt.

– Ser de det samme som jeg ser? Ved å observere systematisk er det lettere å gjenkjenne symptomene. Prosedyrene er en viktig støtte i dette arbeidet, understreker hun.

Noen ganger kan det være riktig å ta dette opp med foreldrene.

– Vi vet at det ofte er foreldrene som sier ifra og er bekymret. Det kan være foreldre som trenger støtte i en vanskelig tid, hvor de ikke klarer å gi den omsorgen barnet trenger. Barnevernet er blitt veldig gode på støttetiltak for disse familiene. Det er sjeldent at barnet blir tatt fra foreldrene, sier hun.

Kynø presiserer at det ikke er helsepersonell som avgjør om barn blir mishandlet eller ikke.

– Det er barnevernet og politiet sin oppgave. Vårt ansvar er si ifra når det er mistanke om mishandling. Dette er en plikt vi har som fagperson og enkeltmenneske. Det er alltid barnet som er viktigst og vi skal være de som beskytter dem fra å lide unødvendig.